

בס"ד, ערב פורים תשע"ד

מקדושת שבת – לקדושת פורים

השנה חל יום פורים י"ד באדר ביום ראשון. אמנם אנו הירושלמים קוראים את המגילה רק ביום ראשון בערב אור לט"ו באדר "פורים דמוקפין", אך בכל זאת הדבר נוגע לנו.

תענית אסתר

שולחן ערוך

סימן תרפ"ו סעיף ב

מתענים ב"ג באדר; ואם חל פורים באחד בשבת, מקדימין להתענות ביום חמישי. הגה: ותענית זה אינו חובה, לכן יש להקל בו לעת הצורך, כגון: מעוברות או מניקות או לחולה שאין בו סכנה, ואפ"י רק כואבי עינים, שאם מצטערם הרבה לא יתענו ויפרעו אח"כ, אבל שאר בריאים לא יפרשו מן הצבור (חדושי אגודה בשם מחזור ויטרי). ואם חל פורים ביום א', שמתענין ביום ה' שלפניו, וחל בו ברית מילה, מותר לאכול על המילה, ולמחר ביום ו' יתענו האוכלים (הגהות מנהגים).

משנה ברורה

סי"ב

מתענין ב"ג באדר-כי בימי מרדכי ואסתר נקהלו ביום י"ג באדר להלחם ולעמוד על נפשם והיו צריכין לבקש רחמים ותחנונים שיעזרם ד' להנקם מאויביהם ומצינו כשהיו ביום מלחמה שהיו מתענין שכן אמרו רז"ל שמרע"ה ביום שנלחם עם עמלק היה מתענה וא"כ בודאי גם בימי מרדכי היו מתענים באותו יום ולכן נהגו כל ישראל להתענות ב"ג באדר ונקרא תענית אסתר כדי לזכור שהשיי רואה ושומע כל איש בעת צרתו כאשר יתענה וישוב אל ד' בכל לבבו כמו שעשה בימים ההם:

סי"ג

להתענות ביום ה'-אבל בע"ש אין קובעין תענית בתחלה מפני כבוד השבת לפי שרגילין בתענית לומר סליחות ותחנונים ובע"ש לא יתכן לעשות כן לפי שלא יוכלו לטרוח לכבוד השבת ומי שהיה בדרך ושכח שמתענים ביום ה' ואכל ובלילה בא לביתו ושמע שהעולם התענו היום יתענה למחר בע"ש. מהרי"ל לא היה מגיד ההלכה בתענית אסתר מפני שטרודים לקנות צרכי פורים אם לא כשחל פורים ביום א' וכתב בא"ר וני"ל דכל זה מייירי לילך לישיבה אבל ללימוד הקבוע בביה"מ אינו בכלל זה דאין בזה כ"כ בטול צרכי סעודה. וא"א צדקתך באותה שבת שחל פורים למחר כמו שא"א תחנונים בערב פורים בחול כך א"א צידוק הדין בשבת שהוא ערב פורים:

שער הציון

סי"ד

ואינו דומה להא דמבואר בסימן תקנ"ט בט"ב שנדחה דאין מותרים לאכול רק הבעלי ברית וזוקא לאחר מנחה ועיקר הסעודה יהיה בלילה ואין צריכין להתענות יום אחר עבור זה י"ל דהתם איקבע הזמן רק ביום א' ומפני שיו"ט של בעל ברית הוא א"צ להשלים תעניתו וממילא אחרים אסורים לאכול עם הבעל ברית משא"כ בעניינינו דלא נקבע הזמן ברור זוקא ליום ה' וכני"ל בסק"ה להכי כי איקלע ברית מילה וסעודת ברית מילה מצוה היא יכולים לאכול ולהשלים התענית ליום מחר. והפמ"ג כתב עוד דהטעם דלא קבעו תענית אסתר בע"ש מפני שמרבים בסליחות ואין פנאי להכין לכבוד שבת זהו שייך רק לענין לקבוע התענית לכולם משא"כ ביחידים כשאיקלע ברית מילה דהסעודה מצוה היא יכולים לומר סליחות ביום ה' ולהתענות ביום ו':

יום חמישי תענית אסתר – י"ג באדר חל השנה בשבת על כן מקדימים את התענית לפני השבת ומכיון שאין קובעים תענית בתחילה בערב שבת מקדימים יום נוסף ליום חמישי י"א באדר. התענית מתחילה מעלות השחר (5:00) ועד לצאת הכוכבים (17:53)

זכר למחצית השקל - אחרי מנחה של הצום או ביום ראשון בבוקר.

סעודה שלישית בשבת ערב פורים שחל במוצאי שבת

הזכרת פורים בברכת המזון

שולחן ערוך

סימן קפז, ד

אם לא הזכיר בבונה ירושלים מלכות בית דוד, מחזירין אותו.
הגה: ואומרים על הנסים בתנוכה ובפורים, קודם ועל הכל וכו'; ואם לא אמרו, אין מחזירין אותו (טור). ועי' סימן תרפ"ב. ומ"מ יוכל לאומרו בתוך שאר הרחמן, ויאמר: הרחמן הוא יעשה לנו נסים כמו שעשה בימים ההם וכו', והכי נהוג (כל בו).

שולחן ערוך

סימן קפ"ח, י

היה אוכל ויצא שבת, מזכיר של שבת בבהמ"ז דאזלין בתר התחלת הסעודה; והוא הדין לראש חודש ופורים וחנוכה.

משנה ברורה

סי"ק לג

בתר התחלת הסעודה - ולפיכך אף אם חל ר"ח במו"ש יזכיר בבהמ"ז של שבת לבד ולא של ר"ח ודוקא כשגמר סעודתו מבעוד יום אבל אם אכל פת גם בלילה ויש עליו חיוב להזכיר גם של ר"ח ושניהן אי אפשר להזכיר דהוי תרתי דסתרי דהיאך יאמר ביום השבת הזה ואח"כ יאמר ביום ר"ח הזה דהא ר"ח הוא ביום אי א"כ מוטב להזכיר של ר"ח דזה יש חיוב לכ"ע משא"כ בהזכרת שבת דיש פלוגתא בין הראשונים אם חייב להזכיר כלל כשמברך במו"ש (ואף דאין פסקין כאן בשי"ע דאזלין בתר מעיקרא וחייב להזכיר של שבת במו"ש מ"מ כאן שהוא מקום הדחק מוטב שידחה הזכרת שבת מפני הזכרת ר"ח דהוא חיוב לכ"ע) **אכן במו"ש לחנוכה ופורים אפילו אם גמר סעודתו בלילה אינו מזכיר של חנוכה ופורים רק של שבת לבד כיון דבלא"ה הזכרה מעין המאורע דחנוכה ופורים אינו אלא רשות כנ"ל בסימן קפ"ז ס"ד כ"כ המ"א ועוד הרבה אחרונים (כו) וי"א דאם חל יו"ט או ר"ח במו"ש יזכיר רצה וגם יעלה ויבוא דאזלין בתר התחלת הסעודה וגם בתר שעה שהוא מברך בו ולא קפדין במה דנראה כסותרים אהדדי דברצה נתחייב משעה שהתחיל הסעודה ביום ואח"כ כשנמשך הזמן ולא בירך והגיע לילה של יו"ט או של ר"ח ניתוסף עליו חיוב לזכור מעין המאורע של שעה שהוא מברך בו:**

סדר תפלת פורים החל במוצאי שבת

שולחן ערוך

סימן תרצג, א

אחר קריאת המגילה בערבית, אומר: ואתה קדוש, ואם חל במוצאי שבת אומר: ויהי נועם, קודם ואתה קדוש. הגה: ואומרים: ויתן לך, וקורים המגילה ואח"כ מבדילין (מנהגים).

משנה ברורה

סי"ק א

אחר קריאת המגילה וכו' - עיין במ"א שמצדד דאחר שמו"ע אומר ק"ש עם תתקבל וכו"כ בא"ר ואחר אמירת ואתה קדוש שאומרים אחר קריאת המגילה יאמר ק"ש בלא תתקבל וא"ר כתב דיוכל ג"כ לומר תתקבל ויחזור תתקבל על תפלה דבסדר קדושה ובשחרית (א) יאמר חצי קדיש אחר שי"ע ולאחר סדר קדושה ק"ש עם תתקבל:

סי"ק ב

ואומר ויתן לך - (ב) במו"ש אחר (ג) הבדלה וההבדלה הוא אחר סדר קדושה כמו בשאר ימות השנה ומה שכתב וקורים המגילה (ד) הוא ענין בפני עצמו:

סי"ק ג

ואח"כ מבדילין - דכל מה שיש לאחר את ההבדלה ביציאת היום (ה) מאחרין לה:

לספרדים: עמידה, חצי קדיש, שובה, ויהי נעם ברכת "בורא מאורי האש", קריאת מגילה, ואתה קדוש, קדיש תתקבל, שיר למעלות קדיש ועלינו לשבח. לאחר מכן מבדילים: יין, בשמים והבדלה.

לאשכנזים: עמידה, קדיש תתקבל, מגילה, ויהי נעם, יושב בסתר, ואתה קדוש, קדיש שלם ללא תתקבל (יהא שלמא), סיום התפילה כבכל ערב. הבדלה כרגיל.

דיני סעודת פורים

שולחן ערוך

סימן תרצה, א

הגה: מצוה להרבות בסעודת פורים (טור); ובסעודה אחת יוצאים (מרדכי ספ"ק).
סעודת פורים שעשאה בלילה, לא יצא ידי חובתו.

הגה: ומ"מ גם בלילה ישמח וירבה קצת בסעודה. (תשובת מהרי"ב).

משנה ברורה

סי"ג

וירבה קצת בסעודה - ואפילו כשחל הי"ד במוצאי שבת דעשה סעודה חשובה בסעודה שלישית
מ"מ צריך להרבות קצת בלילה לכבוד פורים אך אינה סעודה כמו למחר דשם צריך להרבות
יותר. כתבו האחרונים דנכון ללבוש בגדי שבת ג"כ מבערב וימצא אח"כ בביתו נרות דולקות
ושולחן ערוך ומטה מוצעת:

מוקפים ופרושים המחליפים את מקומם

אדם הנמצא במוצאי שבת בירושלים ומקום מגוריו הוא מחוץ לירושלים, וביום ראשון מתעתד
לנסוע מחוץ לעיר ולא לחזור עד לבוקר יום שני, לפחות. - זה יכול להיות חייל המשרת בכל מקום
מחוץ לירושלים, בחור בפנימיה מחוץ לירושלים השובת בירושלים - ואז נוצר מצב שביום
הקריאה בערי הארץ הוא בירושלים וביום הקריאה בירושלים הוא בעיר אחרת.

אדם כזה צריך לקרוא את המגילה במוצאי שבת אפילו שהוא בירושלים ולמחרת בבוקר יום
ראשון, ומתחייב בכל חיובי הפורים ביום ראשון י"ד כפרו. על כן חיילים החוזרים לשירות ביום
אי ימצאו מקום הקוראים בו במוצאי שבת מגילה.

"ירושלמי" - מוקף, הרוצה לצאת מחוץ לירושלים במוצאי שבת לא יכול לקרוא
את המגילה אלא רק לאחר צאתו מירושלים. כיון שמחשבה בלבד אינה מועילה.
(מ"ור מנחת אברהם סימן ז, ג)

הנמצא בירושלים בשבת ויוצא במוצאי שבת מחוץ לירושלים ומתעתד לחזור לירושלים ביום
ראשון לאחר עלות השחר 4:42 בבוקר חייב בפורים ביום י"ד וגם ביום ט"ו.

בן עיר שרוצה לבוא לירושלים במהלך יום ראשון ואפילו עד עלות השחר של יום שני, מתחייב
בעירו וגם בירושלים, י"ד וגם ט"ו.

הנמצא בעיר אחרת במוצאי שבת ורוצה לחזור לירושלים באותו ערב ועד לפני עלות השחר של יום
ראשון, מתחייב בפורים רק בירושלים ביום שני.